

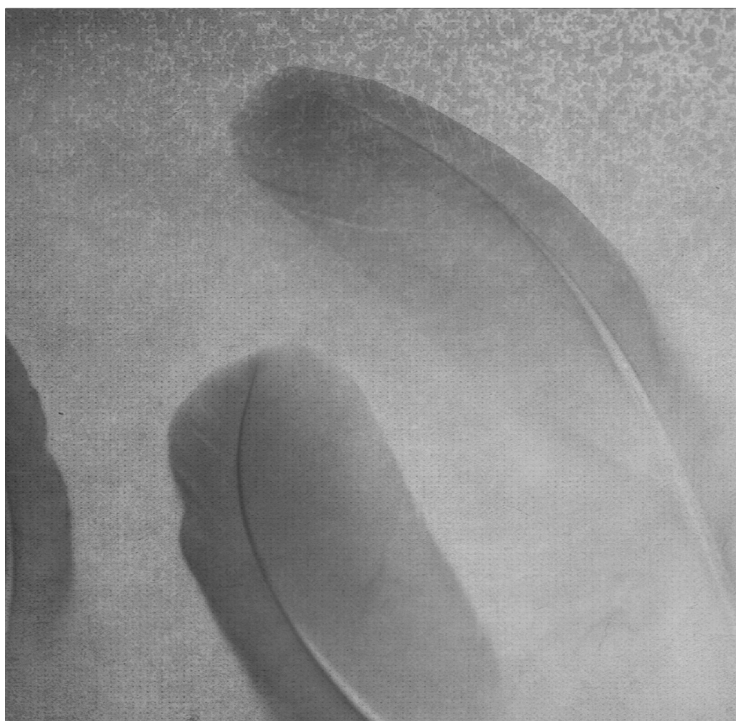

Wyobraźnia poetycka XXI wieku

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wyobrażenia
poetycka
XXI wieku

Wyobraźnia poetycka **XXI wieku**

Pod redakcją
Anny Czabanowskiej-Wróbel
Magdaleny Marchaj

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Seria: *Żywioły wyobraźni*

REDAKTOR NAUKOWY SERII *prof. dr hab. Anna Czabanowska-Wróbel*

RECENZENT *dr hab. Krystyna Pietrych, prof. UŁ*

PROJEKT OKŁADKI *Pracownia Register*

Książka dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński ze środków Wydziału Polonistyki

© Copyright by Anna Czabanowska-Wróbel, Magdalena Marchaj
& Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Wydanie I, Kraków 2014
All rights reserved

Niniejszy utwór ani żaden jego fragment nie może być reprodukowany, przetwarzany i rozpowszechniany w jakikolwiek sposób za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych oraz nie może być przechowywany w żadnym systemie informatycznym bez uprzedniej pisemnej zgody Wydawcy

ISBN 978-83-233-3698-3

www.wuj.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. 12-663-23-81, 12-663-23-82, fax 12-663-23-83
Dystrybucja: tel. 12-631-01-97, tel./fax 12-631-01-98
tel. kom. 506-006-674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl
Konto: PEKAO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

Spis treści

Anna Czabanowska-Wróbel	
<i>Wstęp. Wyobraźnia poetycka w XXI wieku</i>	7

I. Wyobraźnia i poetyka

Filip Materkowski	
<i>Od wyzwolonej do ośmielonej wyobraźni, czyli o poetyce imaginatywistów polskich</i>	11
Łukasz Mańczyk	
<i>Andrzej Sosnowski obok kategorii wyobraźni poetyckiej. Na przykładzie Nouvelles impressions d’Amerique</i>	21
Piotr Żołądz	
<i>Proteuszowy kształt „gościa, który kupił świat” w Księdze obrotów Tomasza Różyckiego</i>	43

II. Metafory, obrazy

Iwona Misiak	
<i>Żywiół powietrza w poezji Ryszarda Krynickiego</i>	59
Paweł Wiktor Ryś	
<i>„Cokolwiek snem było, było domem” – Świetlickiego dom oniryczny</i>	75
Anna Zientała	
<i>„Czas rzeczy lubi...” – o przedmiotach w Dniach i nocach Piotra Sommera</i>	93
Łukasz Bartoszek	
<i>Cykl Venezia albo Zuzanna i starcy Jacka Dehnela jako przykład intertekstualności w ożywianiu wodnego żywiołu wyobraźni</i>	105
Kamila Czaja	
<i>Lekcje sabotażu. O „szkolnej” wyobraźni Pawła Łekszyckiego</i>	117

III. ...i Tanatos

Magdalena Marchaj	
<i>Wyjście awaryjne. Obecność śmierci samobójczej w wyobraźni poetyckiej Radosława Kobierskiego</i>	135
Marek Olszewski	
<i>„Ptak naszej jedynej pętli” – wyobrażenia tanatologiczne w poezji po 1989 roku. Przypadek Eugeniusza Tkaczyszyna-Dyckiego</i>	145
Damian Lechwar	
<i>Wyobrażenia umierania, wyobrażenia (nie)umierania w późnej poezji Jarosława Marka Rymkiewicza</i>	157

IV. Niewyrażalne, nieprzedstawialne

Magdalena Piotrowska-Grot	
<i>Piekło zamar(z)ło – nowa odsłona wyobraźni religijnej w wybranych wierszach Krzysztofa Siwczyka i Dariusza Suski</i>	173
Patrycja Jarosz	
<i>Między prywatnością a gnostycznym fantazmatem. O Krze Jacka Podsiadły</i>	187
Aneta Piech-Klikowicz	
<i>„Podarunek nieoczekiwanego sensu”, czyli o przygodzie pisania w późnej twórczości Urszuli Koziół</i>	195
Bibliografia	219
Indeks osób	229

Wstęp. Wyobraźnia poetycka w XXI wieku

Historia literatury, zawsze spóźniona wobec krytyki literackiej, chciałaby, nie tracąc korzyści wynikających z tego opóźnienia, skracać, tak bardzo jak to tylko możliwe, dystans wobec aktualnych wydarzeń literackich. Spojrzenie na twórczość poetycką ostatnich kilkunastu lat z punktu widzenia wyobraźni jest jedną z możliwych prób przybliżenia do siebie dwóch perspektyw: historyczno- i krytycznoliterackiej.

Autorzy tomu zbiorowego zadają sobie pytania, czym jest „poezja wyobraźni” w naszym stuleciu, czym jest wyobraźnia dla poetów, należących do różnych pokoleń, dla których wspólny jest czas uprawiania twórczości – obecne stulecie. Właśnie kryterium czasu powstania utworów poetyckich, a nie przynależności generacyjnej ich autorów stanowi klucz do prezentowanego tu zbioru studiów. Wybór wyłącznie poezji najnowszej, powstałej w ostatnich kilkunastu latach, nie oznacza także zamiaru „kawałkowania” dziejów poezji polskiej, wprowadzania niepotrzebnych granic i nieistniejących dotychczas podziałów. Przeciwnie – założenie, że wyobraźnia w ostatnich dziesięcioleciach poezji stanowi pewnego rodzaju jedność, jest tu nadrzędne.

Poeci zabierający głos w XXI wieku nie zostali zamknięci w osobnych przestrzeniach, rezerwatach dla „starych” i „młodych”. Ostatnio wydane tomy Julii Hartwig dowodzą, że jej obecna poezja współgra z rytmem jej wieku i naszego czasu. Nie mniej istotne jest wciąż rosnące znaczenie poetki osobnej, niedającej się zamknąć w schematach, jaką jest Krystyna Miłobędzka, a także fenomen recepcji jej twórczości. Z kolei przykłady ostatnich dokonań poetyckich urodzonego w 1953 roku Jana Polkowskiego stanowią dowód na to, że nie można długiego milczenia poety traktować jako jego zamilknięcia.

Książka zawierająca szkice autorów z Uniwersytetów Jagiellońskiego, Śląskiego, Rzeszowskiego i Warszawskiego, od studentów, przez doktorantów, po osoby, które napisały już swoje rozprawy doktorskie, została podzielona na cztery działy. W części pierwszej, zatytułowanej *Wyobraźnia i poetyka*, znalazły

się trzy szkice. W pierwszym z nich Filip Materkowski dokonuje syntetycznego przeglądu poetyki imaginatywistów i odwołując się do wypowiedzi Mariana Stali, przywołuje kategorie wyzwolonej i ośmielonej wyobraźni. Ukazuje on przede wszystkim trzy światy poetyckie: Romana Honeta, Bartłomieja Majzla i Radosława Kobierskiego. Z kolei Łukasz Mańczyk poświęca swój szkic wyłącznie jednemu poecie, który dotychczas nie był odczytywany przez pryzmat wyobraźni; chodzi o Andrzeja Sosnowskiego, którego usytuowanie „obok” tej kategorii autor analizuje. Z kolei Piotr Żołądz poddaje interpretacji wyobraźnię Tomasza Różyckiego i odkrywa proteuszowy charakter centralnej postaci z jego *Księgi obrotów*.

Część zatytułowana *Metafory, obrazy* zawiera teksty poświęcone poszczególnym motywom wyobraźniowym. Otwiera ją szkic Iwony Misiak dotyczący jednego z odwiecznych, a zarazem Bachelardowskich żywiołów wyobraźni – powietrza i jego roli w poezji Ryszarda Krynickiego. Również Paweł Ryś sięga po kategorie znane z badań francuskiego fenomenologa wyobraźni i ukazuje obraz domu onirycznego w wierszach Marcina Świetlickiego. Poezja Piotra Sommera i przedstawiony w niej świat rzeczy znalazły się w centrum zainteresowania Anny Zientały. Łukasz Bartoszek ukazał natomiast zarazem żywioł wody w wierszach Jacka Dehnela i jego grę z tradycją. Na koniec szczególną, skonkretyzowaną, „szkolną” metaforę w wierszach Pawła Lekszyckiego zaprezentowała Kamila Czaja.

W kolejnej części króluje wyobraźnia tanatyczna, niesłuchanie istotna w poezji przełomu XX i XXI wieku. Eros i Tanatos? Nie – jedynie Tanatos. W szkicach Magdaleny Marchaj, Marka Olszewskiego i Damiana Lechwara w centrum uwagi są Radosław Kobierski, Eugeniusz Tkaczyszyn-Dycki i Jarosław Marek Rymkiewicz, trzej w niczym niepodobni do siebie poeci o całkowicie odmiennym doświadczeniu egzystencjalnym. Dla każdego z nich śmierć to coś więcej niż temat, to centrum ich świata poetyckiego i najważniejszy punkt odniesienia.

Tytuł ostatniej części książki, *Niewyraźalne, nieprzedstawialne*, sygnalizuje krąg zagadnień, którym poświęcili uwagę badacze. Magdalena Piotrowska-Grot analizuje nowe odsłony wyobraźni religijnej w poezji Krzysztofa Siwczyka i Dariusza Suski. Patrycja Jarosz spogląda na poezję Jacka Podsiadły przez pryzmat gnozy. Zamykający książkę szkic napisała Aneta Piech-Klikowicz. Autorka książki o poezji Ewy Lipskiej zajęła się tu wyobraźnią poetycką Urszuli Kozioł i odnalazła w niej ważne wątki autotematyczne.

Książka na wybranych przykładach mówi bardzo wiele o istotnych nurtach poetyckich naszego czasu, stanowi swego rodzaju rekonesans i zaproszenie do dalszego szkicowania map wyobraźni najnowszej liryki.

I. Wyobrażenia i poetyka

Od wyzwolonej do ośmielonej wyobraźni, czyli o poetyce imaginatywistów polskich

W 2000 roku Marian Stala na łamach „Tygodnika Powszechnego” zainicjował debatę literacką na temat kształtu literatury w latach 90. XX wieku. Wśród licznych i bardzo skrupulatnych syntez dotyczących zmian w paradygmacie wypowiedzi literackiej krakowski krytyk wskazał na istnienie nowego zjawiska w poezji polskiej, jakim jest bez wątpienia ośmielona wyobraźnia. Początkowo wiązało się ono z twórczością Romana Honeta, Agnieszki Sobol i Jerzego Franczaka. Z czasem krytycy dostrzegali powinowactwa z innymi poetami urodzonymi w latach 70. XX wieku, między innymi z Bartłomiejem Majzlem i Radosławem Kobierskim.

Wyobraźnia jest głównym komponentem nowego kierunku w poezji polskiej, określanego przez krytyków mianem imaginatywizmu. Termin ów przywodzi na myśl zjednoczenie wizji z obrazem, równocześnie wskazując na proces twórczy – to, co zostało wyparte z podświadomości, zostaje bowiem za pomocą luźnych asocjacji połączone w obraz.

W niniejszej pracy chciałbym zwrócić uwagę na zakorzenienie poetyki imaginatywistów w surrealizmie, wskazując przejście od wyzwolonej do ośmielonej wyobraźni, a także na sposób obrazowania i budowania świata przedstawionego.

Pojęcie wyobraźni stanowi swego rodzaju podstawę wszystkich kategorii ontologii nadrealnego konstruowania pojęć i idei, które odnajdziemy w tym, co określamy jako światopogląd surrealistyczny. To właśnie ona była jednym z głównych motorów napędowych filozofii życia ludzkiego. Wiązało się z nią pojęcie wolności¹, która znacząco wpływała na wyobraźnię, dlatego

¹ „Wielorako interpretowana w dziejach filozofii idea wolności [...] została przez nabierający impetu ruch surrealistyczny włączona w ściśle określony kontekst światopoglądowo-ideologiczny. [...] W pierwszej fazie Bretonowskiego buntu będziemy mieli do czynienia z klasycznym syndromem »wolności od«, a więc od znienawidzonej i potępianej przez surrealistów kultury drobnomieszczańskiej, tradycji racjo-

też nadrealiści tak często zarzucali wcześniejszym pokoleniom, że „wyobraźnia została wyrugowana z życia człowieka bądź sprowadzona do roli służebnej w stosunku do utylitarnych celów”². Tylko niezależna od skonwencjonalizowanego życia zbiorowego wyobraźnia mogła wyzwolić umysł ludzki, dlatego też głównym postulatem surrealistów było wyzwolenie wyobraźni. Podkreślało ono z jednej strony znamiona buntu, z drugiej zaś walory estetyczne, gdyż prowadziło do nowej koncepcji sztuki. Wyobraźnia w zamyśle André Bretona była „motorem postępu”, który ostatecznie miał doprowadzić do nowego, wyzwolonego porządku. Zasadne wydaje się zadanie pytania, jak twórca ruchu surrealistycznego rozumiał pojęcie wyobraźni:

[...] pojęcia wyobraźni i pragnienia nie wyróżniają się większą jasnością [...]. Wynika to nie tylko z charakteru artykulacji słownej, w jakiej są ujmowane, lecz także z faktu przypisywania pragnieniu i wyobraźni wielorakich funkcji, które uniemożliwiają ich jednoznaczne rozumienie³.

Breton przypisywał wyobraźni wielofunkcyjną władzę, która mogła przekraczać sprzeczności, antynomie zniewalające umysł ludzki⁴. Droga wyzwolenia polegała więc na dotarciu do sfery życia podświadomego i wydobywania zawartej w niej anonimowej energii psychicznej. Proces twórczy był zatem utożsamiany ze spontanicznymi stanami psychicznymi, takimi jak: sen, marzenia, wizje mistyczne, halucynacje czy urojenia⁵.

Wynikiem tak rozumianej wyobraźni był specyficzny utwór literacki:

[...] wieloznaczny, zagadkowy i aluzyjny, obfitował w nieoczekiwane kombinacje i zestawienia pojęć i przedmiotów, przekreślał związki przyczynowe i czasowo-przestrzenne, kreując w wyniku osobistą, metaforyczno-obrazową „rzeczywistość nadrealną”, w której [...] sfery jawy i snu, dotąd dramatycznie przeciwstawiane, ulegały harmonijnemu zespoleniu⁶.

nalistyczno-pozytywistycznej paraliżującej doświadczenie i poznanie takich regionów, sfer rzeczywistości, które nie są obejmowane przez zastany usankcjonowany tradycją model poznawczy nauki. [...] W drugim, konstruktywnym znaczeniu, owa wolność będzie rozumiana jako »wolność do« niczym nieskrępowanego tworzenia nowych ram światopoglądowych, a ściślej, do ustanowienia wyobraźni jako naczelnej kategorii rządzącej niemal wszystkimi aspektami nadrzeczywistości”. P. Mróz, *Surrealizm a filozofia: Andre Breton przygoda z nadrealizmem*, Kraków 1998, s. 14–15.

² K. Janicka, *Światopogląd surrealizmu*, Warszawa 1985, s. 76.

³ Tamże, s. 69, *passim*.

⁴ Por. P. Mróz, *dz. cyt.*, s. 16.

⁵ Por. S. Jaworski, *Surrealizm* [w:] *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 2, Warszawa 2002, s. 181.

⁶ Tamże.

Wyzwolona przez surrealistów wyobraźnia wiąże się z zaproponowanym przez Mariana Stalę zjawiskiem „ośmielonej wyobraźni”. Już sama nazwa nurtu wskazuje na duże powinowactwo z surrealizmem, choć punkt ciężkości zostaje w tym wypadku przeniesiony na przymiotnik „ośmielona”. W przypadku twórczości Romana Honeta, Bartłomieja Majzla, Radosława Kobierskiego wyobraźnia nie tyle jest wyzwolona od rygorów skonwencjonalizowanego życia zbiorowego, ile wychodzi poza swoje ramy, tworząc osobliwe, wielowątkowe, spójne opowieści; ważną rolę odgrywa w nich sprzeczność bądź skala doświadczeń, które mogą się stać udziałem każdego⁷.

Zakorzenie wyobraźni imaginatywistów w tradycji surrealistycznej wynika nie tylko ze zbieżności pojęciowej, lecz także ze strategii tworzenia dzieła literackiego, wykorzystującej środki ekspresji artystycznej odwołujące się do stanów psychicznych. Wprawdzie u imaginatywistów polskich nie można wskazać na „czysty automatyzm psychiczny» zakładający bierność podmiotu tworzącego poza kontrolą świadomości czy też „pisanie automatycznego” (*écriture automatique*) – jako sposobu wiernego zapisu mowy wewnętrznej, odtwarzającego spontaniczny tok asocjacji podmiotu, z całą jego niekonsekwencją, przypadkowością i nieobliczalnością”⁸. Istotna zgodność poetyk następuje, kiedy poddamy analizie spontaniczne stany psychiczne, takie jak sny, wizje mistyczne, halucynacje.

U Romana Honeta wyobraźnia oscyluje między jawą a snem. Oniryczność jego poezji jest budowana wokół rozkładu, krwi, śmierci; ma się wrażenie, że poeta zagląda do wnętrza samego siebie, tworząc przy tym senne stany psychiczne wkomponowane w poetykę obłądu. W takiej scenarii werystyczne szczegóły rzeczywistości stają się niewyraźne, pozbawione konkretności. Wydołyby z wyobraźni poety zdarzenia są luźno z sobą połączone, tak jakby Honet układał poszczególne części łamigłówek, a jedyną zasadą ich łączenia może być *ad hoc*. Znakomity przykład obsesyjnego mieszania się porządków czasowych i przestrzennych odnajdujemy w wierszu z debiutanckiego tomu *dzień szósty*:

strzeżcie się ognia, mieszczanie! strzeżcie się
złego człowieka! Wyraźnie zapisane strofy:
wziął i rozdawał swoim uczniom, mówiąc –
opowiadając o sądach, burdelach, wizjach,
a kierownica wymykała mu się

⁷ Por. F. Materkowski, *The Vivid Imagination Trend Against the Background of Andre Breton's Surrealism*, „Studia Anglica Resovia” 2011, no. 8, s. 214.

⁸ Por. *Surrealizm* [w:] *Literatura polska XX wieku*, s. 181, *passim*.

z dłoni mężczyzny wypływały okręty, sekwencje
pierwszych odruchów, wrzeczona ryb toczona przez
ogień. kobieta jak konstruktor zegarów
na czujnym brzegu rzeki, jej sen
bez mówienia. *w tej odświeżonej nie ma jeszcze*

boga nie ma. wzrok prowadzi kobietę do czarnej piwnicy
obok worków kartofli, gdzie paruje benzyna
i sierść. Kobieta znowu wędruje po swoim
podwórku, a drugą dłonią wyobraża przestrzeń.
*ślepa jaszczurka przeskakuje żółte trawy,
książki⁹*

Mieszaniu zarysowanych porządków czasowych i przestrzennych towarzyszy często występujące u Honeta zamięszanie do błuźnierstwa przeciwko Bogu. W pierwszej strofie poeta, odwołując się do słów z Ostatniej Wieczery, będących zapowiedzią męki, śmierci i w konsekwencji zmartwychwstania, sprowadza Ostatnią Wiechezę jedynie do wizji. Chrystus w tej perspektywie może być pojmowany jako wizjoner, szaman, którego jedynym atrybutem jest obłąd.

Ośmielona wyobraźnia Bartłomieja Majzla wydaje się mocno podszyta szaleństwem. W tomie *Robaczywość* wyraża ją fraza „te wiersze są w przekładzie bartka majzla”¹⁰. Owa zapowiedź może sugerować, że twórczość śląskiego poety pochodzi spoza niego, tak jakby nie do końca się z nią identyfikował, i jednocześnie wskazywać na podobieństwo z wizjami mistycznymi czy narkotycznymi. W tym przypadku znaczący okazuje się leksem „przekład”, przywołujący na myśl tłumaczenie tekstu, dzieła z jednego języka na drugi. Być może chodzi o przełożenie wizji na obraz.

Bartłomiej Majzel w tekście *Coraz więcej chorych wizji*, opublikowanym w „Kresach”, wskazywał na odejście od opisowości, rejestracji świata pojmowanego w kategorii „widzę i opisuje”, do przejścia na stronę wyobraźni:

Są oni [...] dotknięci dziwnymi obsesjami, a [...] wyobraźnia często ma u nich znamiona chorych, zimnych, zwariowanych wizji lub zapisów traumatycznych przeżyć lub męczarni. W wierszach tych [...] słowa pulsują jak napęczniełe żyły¹¹.

Według Jakuba Momro autor *Robaczywości* przez powtarzanie schematów semantycznej funkcjonalizacji, obnażanie śmieszności języka, deprecjonowanie metafor doprowadza do depersonalizacji wypowiedzi, a także entropii

⁹ R. Honet, *dzień szósty* [w:] *moja*, Wrocław 2008, s. 24.

¹⁰ B. Majzel, *Stukot robaczywy* [w:] *Robaczywość*, Bydgoszcz 1997, s. 20.

¹¹ B. Majzel, *Coraz więcej chorych wizji*, „Kresy” 1997, nr 30 (2), s. 147, *passim*.

Indeks osób

- Abrams Meyer Howard 66, 67
Alighieri Dante 183
Anaksagoras 62
Anaksymander 59, 60, 67
Anaksymenes 59, 60, 66
Appel Włodzimierz 72
Arias Santa 154
Arystofanes 71
Arystoteles 59, 71
Asberry John 22
- Bach Jan Sebastian 28
Bachelard Gaston 8, 26, 49, 60, 76, 80, 82, 85, 88, 89, 90, 96, 106, 107, 110, 111, 113, 114, 115, 147, 151, 218
Bachórz Józef 78
Bachtin Michaił 18
Banasiak Bogdan 90
Baran Bogdan 48
Baranowski Bohdan 167
Barańczak Stanisław 146
Barański Janusz 99
Bartoszek Łukasz 8, 105–115
Battistini Matilde 84
Bauman Zygmunt 28, 90
Béguin Albert 78
Berent Waclaw 53
Bereza Henryk 17
Białoszewski Miron 87
Biedrzycki Krzysztof 162
Bielik-Robson Agata 28, 54, 148, 149, 174
Bieńczyk Marek 137, 138, 143, 212
Blake William 203
Bloom Harold 54
Błocian Ilona 82, 107
- Błoński Jan 82, 147
Boczkowska Magdalena 118, 121, 122, 123
Bogalecki Piotr 180
Bolecki Włodzimierz 191
Bonowicz Wojciech 89
Borowczyk Jerzy 94
Borowiec Jarosław 75, 76, 78, 84
Bourdieu Pierre 121
Bowie David 43
Brakoniecki Kazimierz 146
Breton André 11, 12
Broch Hermann 212
Brodski Josif 205
Brogowski Leszek 218
Brückner Aleksander 102, 208
Büchner Georg 63, 64
Buczyńska-Garewicz Hanna 62
Bursa Andrzej 174
Burzyńska Anna 83, 90, 191
- Cameron Julia 203
Camus Albert 201
Carter Kevin 141, 142
Celan Paul 63, 64, 65, 70, 180, 207
Cervantes Miguel de 211, 212, 213
Chandler Raymond 45
Chirico Giorgio de 22
Choińska Krystyna 162
Chudak Henryk 60, 76, 110, 147
Cichowicz Stanisław 147
Cieślak Tomasz 44, 48, 49
Cioch Agnieszka 209
Cirlot Juan-Eduardo 76, 86
Cobain Kurt 43
Coleridge Samuel Taylor 67

- Colli Giorgio 60, 62
 Cygal-Krupa Zofia 162
 Cyranowicz Maria 16
 Czabanowska-Wróbel Anna 44, 45, 53, 54, 55, 68
 Czaja Kamila 8, 117–132
 Czyżak Agnieszka 98, 99
- Danielewicz Jerzy 72
 Debray Jules Régis 148
 Dehnel Jacek 8, 105–115
 Derrida Jacques 65, 90, 191, 192
 Dmochowska Dominika 145
 Dodds Eric R. 67
 Draaisma Douwe 96
 Drozdowski Rafał 97
 Drzewucki Janusz 195, 196
 Dyjas Karolina 84
 Dziadek Adam 65
- Eliot Thomas Stearns 84
 Empedokles 62, 73
 Estés Clarissa Pinkola 208, 209
- Felberg Karolina 97, 143
 Ficowski Jerzy 94
 Fiedorczuk Julia 25
 Forstner Dorothea 71
 Foucault Michel 150
 Franaszek Andrzej 16
 Franczak Jerzy 11
 Freud Zygmunt 83, 106
- Gadamer Hans-Georg 62, 63, 73
 Gajda-Krynica Janina 59, 63, 72
 Giddens Anthony 97
 Godzimirski Jakub M. 147
 Gombrowicz Witold 121
 Goreń Andrzej 18
 Goreń Anna 18
 Graham Jorie 67
 Grzonka Piotr 179, 181
 Guthrie Woody K. 71
 Gutorow Jacek 22, 24, 35, 89
- Hartwig Julia 7
 Heaney Seamus 67
 Hegel Georg Wilhelm Friedrich 41
- Heidegger Martin 101, 102, 148, 159
 Heraklit 59, 60, 66, 71, 73
 Herbert Zbigniew 61, 62, 196, 204
 Hezjod 68
 Hoffmann Krzysztof 28, 146
 Hölderlin Friedrich 207, 217
 Homer 68
 Honet Roman 8, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 146
 Hopkins Gerard Manley 67
 Hopper Edward 45
 Hornowska Ewa 211
 Hornowski Tomasz 211
 Hynes William 19, 20
- Iłakowiczówna Kazimiera 22
- Jabłoński Artur 43
 Jaeger Werner Wilhelm 67
 Jaffe Aniela 83
 Jagielski Wojciech 141
 Jamroziński Tomasz 118, 120, 127, 131
 Janicka Krystyna 12
 Janion Maria 159
 Jankowicz Grzegorz 24, 32, 94, 145
 Janowska Katarzyna 72
 Janowski Andrzej 128
 Jarmuszkiewicz Anna 118
 Jarniewicz Jerzy 176
 Jarosz Patrycja 187–194
 Jarzębski Jerzy 33
 Jaśkiewicz Grzegorz 45
 Jaworski Stanisław 12
 Jonas Hans 187, 188, 190, 192, 193
 Jung Carl Gustaw 82, 83, 107
- Kaczmarek Jacek 118
 Kafka Franz 212
 Kalinowski Mirosław 145
 Kałuża Anna 17, 118
 Kania Ireneusz 76
 Kaniewska Bogumiła 93
 Karasek Krzysztof 22
 Karpowicz Tymoteusz 22
 Kasprzyśki Stanisław 60
 Kęszycka Helena 150
 Kisiel Marian 118
 Kita Beata 189

- Kitliński Tomasz 189
 Klejnocki Jarosław 118, 130
 Kleyff Jacek 187
 Klimowicz Marek 187
 Kłoczowski Jan Andrzej 202
 Kłoskowska Antonina 121
 Kobierski Radosław 8, 11, 13, 15, 17, 18,
 19, 20, 135–144, 146
 Kocjan Krzysztof 167
 Kocot Monika 16, 18, 19, 20
 Kolankiewicz Leszek 83
 Kolbuszewski Jacek 78
 Kolumb Krzysztof 27
 Kopaliński Władysław 55, 85, 96, 183
 Kornhauser Julian 75, 89
 Kowalczykowa Alina 78
 Kozioł Kuba 29, 32
 Kozioł Urszula 8, 195–218
 Kozioł Piotr 177
 Krajewski Marek 97
 Krall Hanna 139
 Krasiński Zygmunt 143
 Kraszewski Józef Ignacy 208
 Krawcowicz Barbara 63
 Krokiewicz Adam 68, 71
 Krynicki Ryszard 8, 59–73, 175
 Krzemień-Ojak Krystyna 83
 Krzyńska-Nawrocka Eliza 162
 Krzywania Anna 184
 Ksenofanes z Kolofonu 59, 60, 72
 Kubińska Olga 146
 Kundera Milan 211, 212
 Kuźma Erazm 191
 Kwiatkowski Jerzy 166
 Kwietniewska Małgorzata 148

 Lacoue-Labarthe Philippe 180
 Lechwar Damian 8, 157–169
 Legeżyńska Anna 209
 Lekszycki Paweł 8, 117–132
 Lenz Jakob Michael Reinhold 63, 64, 66
 Leśmian Bolesław 22, 159, 160, 163, 206,
 210, 211
 Lewis Clive Staples 96
 Lipska Ewa 8, 118
 Lipski Jan Józef 16
 Lipszyc Adam 66, 70, 102, 103

 Łozińska Tamara 71
 Łoziński Jerzy 73
 Łukasiewicz Jacek 195, 207
 Łuszczkiewicz Piotr 195, 216

 Maciąg Kazimierz 45
 Maciejewski Mariusz 24
 Madaliński Artur 138, 143
 Majeran Tomasz 24, 75
 Majerski Paweł 20, 118
 Majzel Bartłomiej 8, 11, 13–20
 Mantegna Andrea 113
 Mańczyk Łukasz 8, 21–41
 Marchaj Magdalena 8, 135–144
 Margański Janusz 90, 140, 180
 Marinovich Greg 141
 Markiewicz Henryk 88
 Markowski Andrzej 82
 Markowski Michał Paweł 83, 90, 148, 191,
 192
 Materkowski Filip 8, 11–20, 13
 Mathieu Bertrand 22
 May Rollo 211, 212
 Mickiewicz Adam 12, 22, 44, 45, 46, 47, 49,
 50, 78, 103, 160
 Mikołajczyk Małgorzata 196, 200, 205, 207,
 211, 212, 213
 Mikołajewski Jarosław 145
 Mikurda Kuba 27
 Miller Henry 125
 Miłobędzka Krystyna 7
 Miłosz Czesław 22, 27, 36, 44, 50, 54, 147,
 148, 154, 160, 174, 186, 196, 203, 215
 Misiak Iwona 8, 59–73
 Mitsuko Uchida 167
 Mizerkiewicz Tomasz 195
 Moebius August Ferdinand 40
 Momro Jakub 14, 15, 137
 Mondrian Piet 203
 Morus Tomasz 204
 Mrówka Kazimierz 60, 71
 Mróz Piotr 12
 Mucharski Piotr 72
 Musil Robert 212

 Nagajowa Maria 124
 Nałkowska Zofia 28
 Nancy Jean-Luc 148

- Nawarecki Aleksander 163
 Nawrocki Michał 157, 159, 160, 165, 166
 Neyman Elżbieta 121
 Nietzsche Fryderyk 48, 53–55
 Norwid Cyprian Kamil 204, 217
 Nowak Tadeusz 161
 Nycz Ryszard 148, 154, 173
 Nyczek Tadeusz 73
- Oberlin Jean-Frédéric 64
 Ochab Maryna 89, 148
 Okoń Wincenty 126
 Olszewski Marek 8, 44, 53, 145–155
 Oosterbroek Ken 141, 142
 Opacka-Walasek Danuta 208
 Orska Joanna 102, 103
 Ostaszewski Robert 121
- Pachciarek Paweł 71
 Pachowicz Małgorzata 162
 Parmenides 73
 Partyka Jacek 67
 Passeron Jean-Claude 121
 Pawelec Andrzej 136
 Pawelec Radosław 82
 Peiper Tadeusz 22
 Piech-Klikowicz Aneta 8, 195–218
 Piotrowska-Grot Magdalena 8, 173–186
 Pitagoras 73
 Pluszka Adam 117, 128
 Podraza-Kwiatkowska Maria 164
 Podsiadło Jacek 8, 32, 187–194
 Polkowski Jan 7
 Ponge Francis 93
 Poprawa Adam 157
 Porębowicz Edward 183
 Prokopiuk Jerzy 82
 Próchniak Paweł 44
 Prus Bolesław 100
 Przybylak Feliks 63, 180
 Przybylski Ryszard 157, 159, 163, 165
 Pucek Robert 96
 Pytlewska Anna 97
- Quispel Gilles 189, 192, 19
 Quenau Raymond 39
- Rabizo-Birek Magdalena 44, 45, 49
 Rapp Natalia 150
- Reale Giovanni 62
 Reszke Robert 83
 Ricoeur Paul 140
 Rilke Rainer Maria 105, 113
 Rimbaud Jean Arthur 22
 Rosenfeld Alvin H. 63
 Rosiek Stanisław 145
 Roussel Raymond 23, 24, 25, 29
 Różewicz Tadeusz 146
 Różycki Tomasz 8, 43–55
 Rybicka Elżbieta 154
 Rymkiewicz Jarosław Marek 8, 157–169
 Ryś Paweł Wiktor 8, 75–91
- Sachs Nelly 60, 63, 71
 Sandauer Artur 205
 Sarna Paweł 132
 Schubert Franz 167
 Schulz Bruno 135, 138, 143, 205, 211
 Sekita Karolina 68
 Sheley Percy 67
 Silva Joao 141
 Siwczyk Krzysztof 8, 173–178, 185
 Siwek Marcin 146
 Skwarczyńska Stefania 83
 Słowacki Juliusz 120, 123, 127
 Sobol Agnieszka 11
 Sobolczyk Piotr 75
 Sokal Alan 36
 Sokrates 62, 130
 Sommer Piotr 8, 93–104
 Sośnicki Dariusz 75
 Sosnowski Andrzej 8, 21–41, 152
 Stala Marian 8, 11, 19, 44, 159
 Stanisławski Antoni 183
 Stanisławski Marek 45
 Stefko Jolanta 146
 Steiner George 73
 Stelmaszczyk Barbara 173
 Stokfiszewski Igor 118, 127
 Stróżewski Władysław 59
 Stróżyński Tomasz 78
 Sun Tzu 132
 Suska Dariusz 8, 146, 173, 174, 179–184
 Swoboda Tomasz 145
 Szastyńska-Siemion Alicja 72
 Szekspir William 18, 27
 Szewc Piotr 217

Szuster Marcin 54
 Szymański Michał 75
 Szymborska Wisława 118, 207, 218

 Śliwiński Piotr 28, 75, 94, 95, 98, 103, 146, 150
 Świeściak Alina 155, 183
 Świetlicki Marcin 8, 23, 75–91, 146
 Świrszczyńska Anna 209

 Tabaszewska Justyna 118
 Tales 59, 60
 Tarnowska Maria 50
 Tatarkiewicz Anna 49, 60, 76, 110, 147
 Tatarkiewicz Władysław 102
 Taylor Charles 135, 142
 Thomas Louis-Vincent 145, 167
 Tkaczyszyn-Dycki Eugeniusz 8, 145–155
 Tokarczuk Olga 96
 Tomicki Grzegorz 151
 Traherne Thomas 22, 31, 35
 Trembecki Stanisław 50
 Trznadel Jacek 163, 206
 Turner Alice K. 176
 Turzyński Ryszard 71

 Vattimo Gianni 173
 Vendler Helen 67
 Vespucci Amerigo 27, 33
 Vizenor Gerald 18, 19, 20

 Walas Teresa 154
 Waniek Henryk 68, 69, 70, 71
 Warf Barney 154

Wat Aleksander 46
 Wciórka Justyna 93
 Webster Noah 212
 Wedemann Marek 75
 Weil Simone 201
 Welsch Andrew 69
 Wereszczakówna Maryla 120
 Weretiuk Oksana 45
 Wiech Anna 121
 Wiedemann Adam 152
 Winiarski Jakub 16, 120
 Wittgenstein Ludwig 204
 Wocial Jerzy 67
 Wojda Dorota 159, 168
 Wolski Jan 45
 Wordsworth William 67
 Woźniak-Łabieniec Marzena 157
 Wybicki Józef 120
 Wysłouch Seweryna 93
 Wyszyński Filip 146

 Zadura Bohdan 29, 32
 Zagajewski Adam 44, 54, 59
 Zakrzewska Wanda 71
 Zalewski Cezary 159
 Zawadzki Jarek 132
 Zegadło Marcin 146
 Zeidler-Janiszewska Anna 148
 Zgorzelski Czesław 49
 Zieliński Edward Iwo 62
 Zientała Anna 8, 93–104
 Zo Henri Achille 24

 Żołądź Piotr 8, 43–55

REDAKCJA

Anna Poinc-Chrąbąszcz

KOREKTA

Magdalena Jankosz

SKŁAD I ŁAMANIE

Hanna Wiechecka

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. 12-663-23-81, 12-663-23-82, fax 12-663-23-83

Spojrzenie na twórczość poetycką ostatnich kilkunastu lat z punktu widzenia wyobraźni jest jedną z możliwych prób przybliżenia do siebie dwóch perspektyw: historyczno- i krytycznoliterackiej. Autorzy tomu zbiorowego zadają sobie pytania, czym jest „poezja wyobraźni” w naszym stuleciu, czym jest wyobraźnia dla poetów, należących do różnych pokoleń, dla których wspólny jest czas tworzenia – obecne stulecie. Właśnie kryterium czasu powstania wierszy, a nie przynależności generacyjnej ich autorów stanowi klucz do prezentowanego tu zbioru studiów.

Ze *Wstępu* prof. dr hab. Anny Czabanowskiej-Wróbel

Wyobraźnia poetycka XXI wieku to książka niezwykle interesująca i ważna. I to z kilku powodów. Po pierwsze, stanowi kontynuację cieszącej się uznaniem serii *Żywioty Wyobraźni*. Teraz nadszedł czas na diagnozę dotyczącą świata wyobraźni poetów XXI wieku. Po drugie, przynosi ciekawą próbę rekonstrukcji poetyckich wizji twórców zarówno najmłodszych, jak i należących do generacji starszych. Po trzecie wreszcie, dowodzi żywotności Bachelardowskiej kategorii, za pomocą której można nadal, o czym świadczą teksty pomieszczone w książce, diagnozować i opisywać bardzo różne poetyckie propozycje.

Z recenzji dr hab. Krystyny Pietrych, prof. UŁ

WYDAWNICTWO

UNIwersytetu
JAGIELLOŃSKIEGO

www.wuj.pl

ISBN 978-83-233-3698-3

9 788323 336983